

12 тайни писма показват: Животът в Поморие (Анхиало) през 80-те години на XIX в.

За първи път се публикуват 12 тайни писма от кмета на Поморие Полидориос Карипис (Полидор Кирипи) до Атанасиос Гюмюшгердан, в които се съдържа изключително ценна и неизвестна до момента информация за историята на града. ПОЛИДОР КАРИПИ е кмет на Анхиало от 23 ноември 1884 до 1890 и от 1890 до 7 февруари 1891. По негово време през пролетта на 1888 г. в някогашно Анхиало се поставя началото на читалище наречено “Зора”. Към него през следващата година се открива читалня с абонаменти от български и чужди вестници. В началото на века през 1902 г. читалището приема името “Просвета”, което носи и до днес с добавката „1888”. Случайно ли е това?

Писмата, писани на гръцки език в периода 1884-1887 г. разкриват пъстра палитра от взаимоотношения, проблеми и страсти, определящи ритъма на градския живот и до днес. Оригиналите на първите десет писма се намират в Централния държавен архив – София, във фонда на фамилия Гюмюшгердан (№ 161к, опис 3, архивна единица 2762). Две от писмата не са датирани, поради което в настоящата публикация са поставени по смисъл, съответно между писмо № 1 и писмо № 3 (съответно от 4 и 18 ноември 1884 г.) и между писмо № 3 и писмо № 5 (съответно от 18 ноември 1884 г. и 16 януари 1885 г.). Последните две писма, които се явяват продължение на същата кореспонденция, са също от архива на фамилията Гюмюшгердан, но от частта, която се намира в Република Гърция. Те са публикувани през 1941-1942 г. в том VIII на Архив на тракийската етнографска и езикова съкровищница в рамките на студията на К. Миртилос Апостолидис, Принос към историята на елинизма в северна Тракия (различни документи)¹. При превода на писмата имената на населените места са запазени такива, каквито са били в периода, за който се отнасят, а за административно-териториалните единици и административни длъжности са спазени българските наименования. Разчитането и обработката на писмата е извършено по инициатива на Община Поморие във връзка с издирването на кметовете на Поморие (Анхиало) от 1884 г. от Юра КОНСТАНТИНОВА - научен сътрудник в Института по балканистика с Център по тракология при БАН. Нейните професионални интереси са съсредоточени върху историята на съвременна Гърция (XIX – XX век), външна политика и дипломатически отношения на Балканите, идеология и практика на българския и гръцкия елит. Д-р Константинова преподава и съвременен гръцки език.

¹ К. Μυρτίλου Αποστολίδου, Συμβολή εις της ιστορία του εν τη Βόρειω Θράκη Ελληνισμού (διάφορα έγγραφα). - Αρχεῖον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού, τ. Η', εν Αθήναις, 1941-1942, 18-64, конкретно на с. 42-47.

През 2011 г. тя бе поканена и се включи в интердисциплинарния проект „ПОМОРИЕ: древност и съвремие” осъществяван от Община Поморие и Програмно-координационния център за научни изследвания ЕКОПАН.

*д-р Стефан ПЕЙКОВ – преподавател в катедрата по екология в Пловдивския университет „П. Хилендарски”,
ръководител на проекта „ПОМОРИЕ: древност и съвремие”*

ПОМОРИЕ (АНХИАЛО) – ПОГЛЕД ОТ ВЪТРЕ

Научен коментар и превод на писмата:

д-р Юра КОНСТАНТИНОВА - Институт по балканистика с Център по тракология при БАН

Причина за представената преписка е фактът, че през 1884 г. Атанасиос Гюмюшгердан е избран за народен представител на Поморийска околия в Областното събрание на Източна Румелия. През този период Поморийска околия заедно с още три околии е част от обособения през април 1879 г. Бургаски окръг. Според представената тук кореспонденция в Поморийска околия освен град Поморие и прилежащите му села влизат също град Несебър (Месемврия) и селата Свети Влас, Калгамато и Терцимен. Според преброяването проведено в Източна Румелия през 1884 г., Поморие има 4922 жители².

Представената тук кореспонденция обаче дава по-подробна представа за населението на града. В писмото си от 16.01.1884 г. кметът П. Карипис изразява задоволството си от резултатите от направеното преброяване, според което от преброените 4959 жители, едва 342 са се записали като българи (от които 100 били външни за града) и 274 – като турци или цигани, а всички останали като гърци. Много показателна за духовния климат в града е констатацията на кмета, че са постигнали „много от най-добрите местни българи ... да се напишат като гърци”. От казаното до тук става ясно, че преобладаващата част от населението на Поморие и областта е гръцко или гъркоманско и поради това е съвсем естествено да подкрепи кандидатурата на Атанасиос Гюмюшгердан за свой народен представител в Областното събрание.

Атанасиос Гюмюшгердан е най-големият син на известния производител и търговец на аби от Пловдив Михалаки Гюмюшгердан (1800-1880)³. Атанасиос получава образованието си в Женева и Виена и след създаването на автономната Източна Румелия се включва в обществения живот на областта като съветник в

² Тези данни са според Статистически годишник на Българското царство, година I, 1909, С., 1910, с. 22.

³ Най-новото към момента изследване, в което обстойно се анализира положението на рода Гюмюшгердан е А. Луμπεράτος, Οικονομία, πολιτική και εθνική ιδεολογία. Η διαμόρφωση των εθνικών κομμάτων στη Φιλιππούπολη του 19^{ου} αιώνα, Ηράκλειο, 2009. Информация на български език за рода се съдържа в книгата на Н. Тодоров, Балканският град (XV-XIX в.), Социалноикономическо и демографско развитие, С., 1972.

гражданското отделение при Пловдивската префектура. От 1885 г. е председател на гръцката община в Пловдив, а през 1892-1895 – испански вицекомсул в града. През 1901 г. се кандидатира за народен представител от Народната партия на Ив. Ев. Гешов, но не е избран и през 1904 г. емигрира в Гърция, където и умира през 1906 г.

Представената тук преписката явно е инициирана от А. Гюмюшгердан най-вероятно във връзка със заседанията на VI Областно събрание на Източна Румелия, които се провеждат в периода октомври – декември 1884 г. От своя страна, кметът на Поморие Полидориос Карипис се чувства задължен да уведомява народния представител за проблемите на населението, да обсъжда с него пътищата за решаването им и да търси помощта му както по обществени, така и по лични въпроси. Още в първото си писмо от 4.11.1884 г. той излага основните проблеми на града - тежкото положение на земеделците, изолираността на града от основните градски центрове в региона, лошото състояние на дигата, предпазваща солниците от поривите на морето и иска застъпничеството на А. Гюмюшгердан за решаването им. В първото писмо се подхващат и две теми, които се появяват периодично в последвалата кореспонденцията – за солниците и за гръцките училища, както и пряко свързаните с училищата въпроси за гръцкия език и имуществото на гръцките общини.

Поморие е известно със солниците си, които през голяма част от османския период в историята на града са доставяли сол на имперската столица. През втората половина на XIX век соларството вече не е основен поминък на населението и повечето солници не са собственост на държавата, а са вписани на името на отделни производители. Техните приходи пряко зависят от данъчния режим на солта, за която през разглеждания период се запазва държавния монопол, поддържащ по-ниско равнище на цените⁴. Заради това, че предават производството си на монопола на солта, собствениците на солници получават от държавата йемеклик⁵ – възнаграждение. Това вероятно е продължение на практиката, съществувала в османския период процент от приходите на солниците да се заделят за заплащане на труда на соларите, за да имат те мотивация да получат по-високи добиви⁶. Именно забавянето в изплащането на това възнаграждение е честа тема в кореспонденцията между П. Карипис и А. Гюмюшгердан.

Пряката връзка между „икономиката на солта” и властта в града предопределя интереса на кмета към личността на началника на монопола на солта⁷ в този период – г-н Нико Попов⁸. Нико Попов е първият кмет на град Бургас, брат на митрополит Симеон Варнеско-Преславски и баща на известния историк –

⁴ Подробно по темата вж: Р. Аврамов, Анхиало, 1906: Политическата икономия на един етнически конфликт. – Критика и хуманизъм кн. 33, брой 3/2010, 9-90.

⁵ уemeklik (тур.) - през XIX в. означава пари за храна или джобни, а в съвременния турски език има също значението – подкуп.

⁶ Подробно по въпроса вж: С. Андреев, Грозданова, Е. Соларството по българското Черноморие през XV-XIX век, С., 1982.

⁷ В документите началникът на монопола често е наричан с турската дума tuzemin. Tuz – сол, emin – държавен чиновник, на който се възлага управлението и експлоатацията на солниците, откупник или началник.

⁸ Подробна биографична справка за него виж на: <http://www.burgasnews.com/component/content/article/62-gradat/41012--kmetovete-na-burgas-niko-popov>.

византинист проф. Петър Ников. В писмата на кмета той е обвиняван в разнообразни мошеничества с цел облагодетелстване за сметка на солопроизводителите и най-вече в национална вражда към гърците, на която П. Карипис приписва намерението му да съсипе солниците. Последното твърдение изглежда пресилено предвид факта, че Нико Попов принадлежи към прослойката на гъркоманите, широко застъпена тогава в Източна Румелия. Той започва да учи български едва през 1882 г., а жена му Юлия Попова, наследничка на заможна българска – патриаршистка фамилия от Цариград, така и не научава български език и води цялата кореспонденция с децата си на гръцки⁹. В случая сякаш по-скоро става дума за финансови интереси на различни групировки за контрол върху монопола на солта. Факт е, че Иван хаджи Петров – пръв окръжен управител на Бургаски окръг и директор (министър в Източна Румелия) на финансите (1883-1884), който е сочен в писмата за вдъхновител на далаверите в монопола, се облагодетелства от турските земи, закупувайки в с. Ваякьой (Долно Езерово) 6430 уврата земя, с което става един от най-едрите собственици в Бургаско¹⁰. Кореспонденцията сочи за негов най-сериозен опонент в областта друг богат земевладелец и търговец, три пъти кмет на Бургас - Димитър Бракалов, който също е обвиняван от кмета на Поморие Й. Карипис в антигръцки действия.

Паралелно с финансовото замогване и свързаните с него политически борби между различни групировки в източнорумелийското общество в писмата ясно си проличава засилването на националното противопоставяне между българи и гърци, на което кметът Карипис отдава голяма част от проблемите на града. Това противопоставяне, започнало под формата на борба за образователна и религиозна еманципация на българите доста преди 1878 г., набира сила след създаването на автономната област и особено след съединението ѝ с Княжество България през 1885 г. При създаването на Източна Румелия гърците успяват да наложат гръцкия език за официален, наред с българския и турския, но изменените политически условия водят до пълно доминиране на българския език в администрацията и образованието. Оплакванията на кмета на Поморие П. Карипис за намаляване или неизплащане на правителствените субсидии за гръцките училища в града започват още преди Съединението. За да защити позициите си и за да има основание да поиска повече субсидии от държавата, той естествено преувеличава броя на учениците в гръцките училища в града. Според него (писмо № 9) те възлизат на 800 човека. Тази цифра е намалена на 700 в последвалата му кореспонденция (писмо № 12) с А. Гюмюшгердан, но пак остава завишена дори според гръцките статистики от периода, които преброяват 556 ученици, от които 128 са от детската градина в града¹¹.

В представените тук писма обаче ясно се вижда рязката промяна в положението на гръцкия език и образование след влизането в сила на законите на Княжество България. Естествено от своя страна гръцката общност се стреми да

⁹ Сведения за рода се съдържат в монографията на Л. Любенова, Петър Ников: жизнен път и научно дело, С., 1986, а кореспонденцията на гръцки език между членовете на семейството се пази в архива на Петър Ников съхраняван в НА на БАН във фонд № 143к.

¹⁰ М. Стоянов, Когато Пловдив беше столица, С., 1973, с. 60.

¹¹ Ξ. Κοτζαγεώργη, Χαρακτήρας και είδος της εκπαίδευσης του περιφερειακού ελληνισμού: τα ελληνικά σχολεία στην Ανατολική Ρωμυλία (Νότιο Βουλγαρία), αρχές 19^{ου} αι. – 1885, σ. 98. – Βαλκανικά Σύμμεκτα, 7, 1995.

противодействия с всички възможни средства на налаганите от централната власт мерки, ликвидиращи привилегиите на гръцкото население. След категоричното налагане на българския език като единствен официален в държавата, основна грижа на гърците става запазването на църковните и общинските им имоти. В кореспонденцията по този въпрос проличава липсата на единство в позицията на гръцките общности, относно средствата, с които могат да постигнат целите си, а също и притеснението им от новите политически реалности, пред които са изправени.

Освен с влиянието на големите политически събития върху живота на хората в Поморие и областта, представената тук кореспонденция е интересна и с мрежата от политически, икономически и роднински връзки, която очертава. Искрено загрижена за запазване на финансовите си интереси и националните си привилегии, гръцката общност в Поморие не е вътрешно единна. Тя е поредното свидетелство за един типичен роднинско-приятелски подход при решаване на кадровите въпроси. Характерен пример в това отношение е въпросът за назначаването на нов „митрополит на Анхиало и Пиргос и на цялото Черно море” след като през 1884 г. високообразованият и ценен от жителите митрополит Василиос I (1865-1884) е назначен за митрополит на Смирна. През следващите 4 години трима митрополити минават през църковната епархия на Анхиало, включваща тогава освен Поморие и Бургас (Пиргос), още около 80 помалки градове (Айтос, Карнобат и др.) и села, в които има гръцка църква или училище. След активни действия на поморийския кмет, а вероятно и на други видни личности от общността през 1884 г. на митрополитския престол сяда Григориос Дракопулос, който в писмата се споменава като Григориос Парамитийски по името на предишното населено място, където е служил. Той е от Несебър (Месемврия), има високо за времето си образование в богословското училище в Халки, но за назначаването му в Поморие, вероятно най-голямо значение имат роднинските му връзки. Григориос е брат на първенеца от Поморие Власис Дракопулос и чичо на Емануил Х. Дракопулос, стипендиант в гръцката гимназия в Пловдив - Зарифия дидаскалия. Преместването му в Костур през 1887 г. предизвиква недоволство в Поморие, подклаждано и от роднините му, което довежда до изгонването на наследника му Софрониос IV (1888-1889). Така на митрополитския престол в Поморие е назначен Василиос II Георгиадис (1889-1906), по-късно вселенски патриарх (1925-1929), който става печално известен около събитията от 1906 г.

Освен с неизвестните до сега данни за историята на Поморие и областта, писмата на кмета П. Карипис са ценни и с неподправените свидетелства за цялостния климат в региона. Те рисуват една автентична картина на тясно преплетени личностни, икономически, политически и национални отношения, която далеч надхвърля стандартните учебникарски истории. Именно защото се занимават с ежедневните грижи на хората, вълнуват се от техните съдби и търсят конкретни, прагматични решения на възникналите проблеми, тези писма разчупват шаблоните и ни разкриват част от колоритната мозайка на живота в Поморие от 80те години на XIX век.

Приложение¹²

Писмо № 1 от 04.11.1884 г.

Многоуважаеми, господин Народен представител!

Получих писмото Ви от 24-ти миналия месец, съобразявайки се с изразеното в него Ваше желание, бързам да Ви предам с настоящото накратко информацията, относно общите нужди на околията и града ни.

Най-първа и абсолютна нужда имаме от вдъхването на живот и подкрепа за земеделието, което ако не се вземат бързо дейни мерки от страна на правителството, ще бъде напълно унищожено; защото земеделците ни ден след ден вместо да развиват земеделието, го намаляват, тъй като те са лишени от капитали и не са удовлетворени от производството, поради изискващия много разходи труд и ужасяващото падане на цената на житото, та поради това, както казах, има абсолютна необходимост да се подкрепи земеделието чрез създаването на кредитна банка, от която земеделците да се снабдяват с пари при ниски лихви и да им се даде научен тласък, за да е възможно продуктите от областта да се конкурират на външния пазар с тези, които идват отдалеч; в този случай имайте предвид, че именно съществуващите в различни райони земеделски банки не само не са полезни на земеделците, но и ги ощетяват, защото техните служители, които взимат заплата от по двеста лири на година, взети на гърба на земеделците, нищо друго не правят освен само събирането на старите лихви по заемите им, за да си взимат заплатите и истинско доказателство за това би бил отговорът на Директорът на обществените строежи, ако го попитат какво е станало например със събраните до сега лихви от земеделската каса на Анхиало.

Друга много важна нужда за нас е наличието на липсващия коларски път, по който да става комуникацията на нашия град и околия с областта, от това бедствие страда по време на зимата и при дъждове външната търговия на града ни, защото комуникацията се прекъсва поради непроходимостта на пътищата. Добре би било, за предотвратяването и лечението на този липса, да се помъчите да повдигнете по всякакъв начин в Парламента дискусията относно построяването на железница от Ямбол до Пиргос, да се подкрепи построяването на разклонение до Анхиало, което да минава напъряк за Пиргос (което е трудно поради неравността на пътя) или през минералните бани на Пиргос за Анхиало; за да има успех това Ваше искане, отбележете, че това разклонение ще е полезно и от гледна точка на правителствените интереси, и от гледна точка на интересите на народите в целия окръг, защото по-лесно ще се пренася правителствената сол и цената ѝ за външно потребление също ще е по-ниска. В случай, че горепосоченото искане при направени всички възможни усилия, не може да се подкрепи, тогава се постарайте поне да подкрепите направата на коларски път, който да свърже Анхиало с големия път, който минава през минералните бани на Пиргос, защото както казах по-горе много страда и търговията на околията ни, и редовната продажба на сол в периода на прекъсване на комуникацията.

¹² Преводът на представените по-долу писма не би бил възможен без всеотдайната и професионална помощ на проф. Надя Данова, която направи цялостна научна редакция на кореспонденцията.

Правителствените субсидии за поддръжка и възстановяване на училища в гръцките общини се дават непълни и с цели години закъснение, както например субсидията на правителството за издръжка на училищата ни за 1882/1883 година, която не е внесена до сега, а Директорът по образованието по грешка отговори на Генералния управител, който по молба на нашето настоятелство разследва този случай, че е платено за 1882/1883 година, докато нито обол¹³ не е даден през онази година, въпреки всичките ни постоянни искания; документът по този въпрос на Директора по образованието до Генералния управител, както и докладът за разследването даден от мен ги изпращам на Вас, за да действате по-нататък пред Генералния управител.

Въпросът относно правителствените субсидии се отнася до всички гърци в нашия окръг, поради това е логично да помислите заедно с другите си колеги относно поддържането му и благополучното му разрешаване.

Сега става дума за някои други въпроси, за решаването, на които мисля, че ще е добре да преговаряте предварително с местните Директори. Между тях първо място заема въпросът за забавяне на заплащането на солта, защото производителите не са заплатени и до днес за солта, която предадоха на правителствения склад през 1883 година, а пък вече приближаваме 1885 година, от това като цяло страдат всички производители и преди всичко много вдовици и сираци, които само с това плащане очакват да покрият първите нужди, които имат.

Втори е въпросът за построяване или поправка на Дигата, отнесен до Директора на обществените работи. Дигата е укрепена с подпорки към насипа на солниците, използван за предпазването на солниците от нахлуването на морето по време на вълнение; ако и в този случай не е добре и здраво построена се разрушава от морските вълни и морската вода нахлува изобилно в солниците и разрушава производствените им възможности, което е в много голям правителствен ущърб и в ущърб на производителите. Тази преграда се и строила и се поддържа винаги на разноси на правителството. Понеже вече съществуващата преграда е съмнителна и ако се случи голямо вълнение ще се разруши, тъй като много нейни части са отворени и при вълнение морските води нахлуят в солниците и понеже макар постоянно да се признава необходимостта от поправката и заздравяването ѝ, от компетентните власти още не е положена нужната грижа, поради това ще е добре да се приеме от Директора на обществените сгради пълната необходимост от поправката ѝ, защото както беше казано по-горе, в случай на голямо вълнение щети ще понесат не само солниците и правителствените интереси, но и много по-големи разходи ще трябва да се направят за построяването ѝ, защото ще се разруши и вече построената ѝ част. Моля, да кажете на същия Директор, че небрежността на местните тук горски агенти ще има за резултат да остави в този сезон града ни без материал за отопление, защото тези господа, освен, че много късно съобщиха на селата за разрешението за рязане на дървен материал, но и не показаха навреме на селяните районите, от където ще се реже дървения материал. За сега е това, относно другите наши избиратели Ви писах дали има какво да допринесат на Вас лично.

¹³ Обол - монета при древните гърци.

И така, моля да приемете уверенията в изключителното ми към Вас уважение, с което оставам.

В Анхиало, 4 ноември 1884 г.

Кметът:
Полид. Й. Карипис

Писмо № 2 недатирано

Многоуважаеми господине!

Потвърждавам писмото си до Вас от 4-ти този месец относно получаването, на което не получих до сега никакъв отговор и имам честа да съобщя следното. Вчера прочетох в брой 664 на вестник „Марица” от 6 този месец изложението на Директора на финансите до Генералния управител. В този доклад освен другото се съобщава, че Директорът на финансите възнамерява да намали цената на солта от три пари на всяка ока, които се плащат на производителя на две пари за всеки килограм и това Директорът на финансите нарича икономия, защото намалявайки цената на солта приблизително с 34 стотинки на всяка ока ще обогати районната каса с хиляда лири годишно, изваждайки от нея 600 или 700 работници, които цяла пролет работят като роби и от тази работа очакват да живеят.

Тъй като това намаляване на производителната стойност на солта е въпрос, който вероятно ще се внесе в парламента, обръщам вниманието Ви върху този жизненоважен за нашия град въпрос и Ви моля да направите всичко възможно да се отхвърли това предложение на Директора на финансите, понеже смятаме, че този парламент не е компетентен да определи цената на производствената стойност на солта, защото в Органическия устав ясно е казано, че солта изнасяна от Източна Румелия се предава в правителствените складове и тази сол, която се използва за местна употреба се купува от правителството на цена договорена между него и производителите. Това и става, защото вероятно е известно и на Вас, както и на господин Д. Аргириадис с колко усилия и борби и размяната на голяма кореспонденция успяхме да след дългогодишна караница да договорим с правителството цената на солта да е три фискални пари¹⁴ на ока, тази договорка изтече преди три години и е несправедливо господин Директорът на финансите да иска да унищожи свършени факти, подтикнат към това от частни и болезнени причини, както ще видите от това, което Ви съобщавам поверително по-долу. Господин Иван хаджи Петров, откакто бе назначен за Директор на финансите изглежда има единствена мисъл да се възползва всячески от монопола на солта и заради тази цел назначи тук за управител на монопола някой си господин Нико Попов, стар негов съдружник и приятел, с когото при политическата промяна доста се облагодетелствуваха от турските имоти, защото тези господа считат монопола на солта като друга калифорнийска мина, от която е възможно да заситят лакомите и алчните си действия.

Господин Никос често сондира някои от основните производители и им и дал да разберат, че ще е добре за подкрепа на солниците и собствениците им да му предложат нещо. Но понеже не е успял, от тогава е започнал ден и нощ да работи с още по-голям фанатизъм и жар за унищожаването и ощетяването на

¹⁴ Цената на солта е в златни пари. „Фискални пари” вероятно означава златни пари по цени на монопола.

солниците и на производителите на сол, хиляди лъжи предава на управляващата власт, с която се е договорил и безброй неща извършва, за да ощети производителите. И така, както виждате, причината за това предложение на Директора на финансите, не е икономия, а жар и фанатизъм. Относно някои беззакония на тукашния ръководител на монопола мисля наскоро да Ви пиша, за да направите някога и интерпелация в парламента, а също и сдружението на магазинерите на града ни мисли да изпрати доклад срещу него в парламента, копие от който ще Ви препратя на Вас.

Накрая отново много Ви моля да имате предвид въпроса за намаляването на цената на солта и в противен случай да заявите официално, че е невъзможно производителите да приемат това намаляване.

Получих писмото Ви от 6-ти този месец и приложения в него проектозакон и бързо ще отговоря. На господин Кумарианос, моля да кажете да получи 4 четири лири от рибаря Тома Магара, които му се изпращат за сметката на ученика в Зарифия Еммануил Х. Дракопулос.

Приемете уверенията ми в изключителното ми към Вас уважение.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 3 от 18.11.1884 г.

Уважаеми господине!

Продължавам писмото си до Вас от 15-ти този месец, съобщавайки Ви следното относно поведението на местния управител на монопола на солта (tuzemin), г-н Нико Попов.

Солта обикновено се е продавала и се продава от монопола на купувачите по 18 златни пари килограма, включително и стойността на чувала, в който се съдържа, който се оценява от правителството на 5 златни гроша и съдържа 100 килограма сол, следователно според това стойността на солта за всеки килограм е 16 златни пари и още 2, които купувачите плащат на всеки сто килограма за цената на чувала и така стават 18, който купи от монопола 100 килограма сол в един чувал плаща 45 златни гроша, от които 40 за солта по 16 пари на килограм и 5 гроша за стойността на чувала, това е според законно определената от правителството нормирана цена на солта.

Но господин Нико, управител на монопола от известно време изключи жителите на Анхиало от това да купуват от монопола сол за нужната им употреба с двойна квитанция (тескере) и ги принуди да купуват сол без квитанция и на цени по-високи от тези, определени от правителството; защото на идващите и искащи да купят един чувал сол с квитанция отказва да им даде и им продава до 50 килограма всеки път и по 25 пазарни пари¹⁵ килограма, тоест по 19 фискални, докато стойността на солта, както беше казано е 16 фискални пари на всеки килограм, значи противозаконно облага народа с три фискални пари повече, отколкото се продава солта на жителите на окръга извън Анхиало, защото на тях им се продава по 18 фискални пари или 24 пазарни на килограм, но ако от тях се извади цената на чувала, струва само 16 фискални пари, тоест 21 пазарни, докато

¹⁵ „Пазарни пари” вероятно означава пазарната стойност на солта, а „фискални пари” – цената на монопола.

в Анхиало и идващите от различни области селяни и имащи нужда да си купят до 50 килограма сол за лични нужди, им я продават без двойна квитанция, без чувал и за 25 пазарни пари килограма, защото не приема фискални и така продава на тях солта с 4 пазарни пари повече от определената от правителството стойност.

Може следователно да се направи извод, първо, че се облага незаконно народът и второ, че значимо се вреди на интересите на правителството, защото много сол и тук, и по селата, се продава без редовна квитанция (тескере) и въобще не е възможно да стане точен контрол.

Относно този въпрос и магазинерите от града ни са изпратили доклад до Окръжното събрание копие, от което за проучване препращам до Вас с настоящото, моля, ако приемете да попитате г-н финансовия директор, който вярвам, че ще отговори, че солта не се продава с двойна квитанция за предотвратяването на всяка злоупотреба, защото солта от Анхиало се изнася за продажба на по-висока цена за покриване на възникналите разходи, но тези разходи са само 3600 гроша на година, предназначени за изплащане на заплатата на един служител, докато при продажбата на сол на по-висока цена приходите могат да достигнат много по-голяма сума, защото реалният отговор на злоупотребата би бил даденият на доклада на магазинерите.

В този случай имайте предвид, че никога през годините на съществуване на монопола не се е чувало да продава до 50 килограма сол без двойна квитанция (тескере) и че това вероятно се прави умишлено, защото управителят на монопола е любимият на хаджи Петро Никос, а пък секретар братът на Икономическия инспектор.

Друго незаконно действие на господин Никос е, че на много частни солтници при плащането на йемеклика (yemeklik) през 1883 г. отрязва самоволно и незаконно по 1% на всеки, или на два, или на три солници без да има право на това, ако и сумата в пари, която по горепосочения начин е отнета насилствено от имащите право на нея да е незначителна, защото щом възлезе на 300 златни гроша, трябва да се внесе в правителствената каса като икономия, то актът е незаконен, защото никой правителствен служител не може прави незаконна икономия на гърба на народа, дори и в полза на правителствената каса.

Както знаете какво е йемеклик на солниците, трябва да знаете и че през годината колкото солници изнасят сол, собственикът им получава от правителството за всеки един солник по седем гроша и десет златни пари и това се нарича тук йемеклик на солниците, защото в предишни времена се даваше заради йемеклик по един килограм сол вместо пари.

Не мислете, че до тук се ограничават нарушенията на господин Нико, има хиляди други, които трудно се доказват и най-лошото от всичко е, че денонощно мисли как да нанесе вреди и да унищожи и солниците, и производителите, защото макар да е човек по природа злобен, става още по-злобен от прекаления си фанатизъм и от омразата си към гърците, нямайки сили да понесе да гледа, че солниците се намират в гръцки ръце.

Ако сметете за добре да се договорите относно горепосочените, а именно относно незаконната продажба на сол на по-висока цена, относно доклада на магазинерите и относно отрязването на йемеклика и с народния представител от Пиргос господин Баркалов, който вярвам, че знае фактите и тъй като е враждебно настроен към Иван хаджи Петров е вероятно да допринесе за

уволняването на господин Никос, защото това, което искам е свалянето на този човек с цената на всяка жертва, защото предстои унищожаването на солниците, ако продължи да стои на поста управител на монопола. Не споменавайте, че аз Ви пиша, защото името ми не предизвиква в българите добро чувство. Прочетох проектозаконите за разделяне на околия Анхиало и че в нея се включват села, които и преди това е включвала, освен че в нея е пропуснат да бъде отбелязан град Месемврия и по грешка селото Свети Влас (Αγιος Βλάσιος) се нарича Свети Николай, както и селото Калгамато (Καλγαμάτο) се нарича Какамато (Κακαμάτο), нито една добавка или изваждане не е направено в епархията ни, освен приемането на българското село Терцимен (Τερτσιμέν), което се подчинява на околия Айтос, но е безобидно.

Накрая, обаче добре би било това разделение да се подкрепи и този избор да се осъществи, защото както и друг път съм писал в периода на изборите за народен представител, с нас си сътрудничат при гласуването и осемте турски села, които при административното деление са подчинени на околия Айтос, и така избягваме опасността от турското мнозинство, следователно погрижете се за подкрепа този важен за нашата епархия въпрос.

Моля да пишете относно получаването на писмото ми и да приемете уверението ми в изключителното ми към Вас уважение, с което оставам.

В Анхиало, 18 ноември 1884 г.

С уважение
Полид. Й. Карипис

Писмо № 4 недатирано

Многоуважаеми господине!

Получих писмото Ви от 22-ри миналия месец и в него видях от това, което ми пишете, че не сте могли да действате резултатно по въпроса за солта, заради оставката на Директора на финансите. Понеже вече е назначен такъв Ви напомням отново този въпрос, за който моля дейно да се погрижите. За тази цел Ви прилагам и донесението, подписано от местния комитет на солопроизводителите до Директора на финансите, което щом прочетете предайте на него, ако считате, че това предаване ще донесе резултат. Освен това помолете Директора на финансите, на когото днес беше телеграфирано за плащането на йемеклика и солта от дохода за 1883 г. да се погрижи да разпореда бързото му плащане, защото както и преди Ви писах солопроизводителите много страдаха и заради зимата, и заради празниците и имат изключителна нужда от пари.

Не зная какво стана с донесението на магазинерите, както и какво направихте срещу закононарушенията на местния управител на монопола на солта, за които Ви писах в предишното си писмо до Вас. За това отново Ви моля относно всичко това да действате доколкото Ви е възможно, че да се постигне резултат. Приемете уверението ми в изключителното ми към Вас уважение, с което оставам.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 5 от 16.01.1885 г.

В Анхиало, 16 януари 1885 г.

До Филипуполис

Днес получих писмото Ви от 10-ти този месец и като Ви благодаря за готовността, с която действате по всички въпроси на нашата общност, имам честта да отговоря следното.

Поискахме от заминаващия си наш митрополит Василиос потвърждаване и одобрение за ръкополагането за митрополит на Анхиало на Григориос Парамитийски и в резултат от това Василиос, който заминава идващия петък, предложи да подкрепи избора му пред Великата църква и тъй като вероятно не познавате Григориос Парамитийски, сметох за полезно да Ви го представя. Той е патриот¹⁶ от Месемврия, принадлежащ към едно от най-добрите семейства на този град, негов племенник е стипендиантът на Зарифия във Филипуполис, ученикът Еммануил Х. Дракопулос, той е млад випускник на Богословското училище, деен, активен и обладан от национални чувства, като месемвриец ще успее винаги да запази необходимото единомислие между Анхиало и Месемврия, като патриот се надявам, че неуморно и резултатно ще работи за подкрепа на националните интереси, за това и искаме единствено неговия избор и затова отново Ви молим да направите всяко усилие за успешния му избор, защото освен, че този избор е от изключителна важност за нас, е възможно изборът на друго, неподходящо за условията лице, който да породи неприятни епизоди и за нас, и за църквата, защото тук е невъзможно приемането на такова лице.

Преброяването се проведе тук по напълно задоволителен за нас начин, защото не само нито един грък не загубихме, но и много от най-добрите местни българи постигнахме да се напишат като гърци. Според преброяването градът ни се населява от 4959 жители, от които 342 са българи, 274 - турци или цигани и останалите – гърци. От 342 българи обаче повечето от 100 са чужди, като служители, овчари, стражари, слуги на земеделци и др.

Беше телеграфирано на няколко пъти на Директора на финансите да разпреди изплащането на забавения йемеклика за 1883 г., който в голямата си част беше платен миналото лято и само 14 лица останах, но той не отговори до сега, а хората се оплакват и за това Ви моля да говорите с г-н Директора на финансите да разпреди плащането, защото е несправедливо след като на всички са платили да се забавя плащането само на 14 лица.

И така, моля да приемете уверението ми в изключителното ми уважение към Вас и оставам изцяло на услугите Ви.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 6 от 24.01.1885 г.

В Анхиало, 24 януари 1885 г.

¹⁶ Думата „πατριώτης“, която е използвана в писмото означава на български и „патриот“, и „сънародник“ (бел. прев.)

До Филиппуполис

Многоуважаеми господине!

С предишното ми писмо Ви писах, че митрополитът на Смирна Василиос заминава, действително той замина миналия петък и беше тържествено изпроводен от народа на Анхиало, който много го уважаваше. По този повод и в негова чест бяха изнесени трогателни речи и скандирания от страна на всички дружествата в града и цялото множество, наброяващо около 4000 души го последва, развълнувано и плачейки при тръгването на кораба до края на града. Този човек показва изключително държание, работеше денонощно и неуморно за интересите на града, беше образец за християнин, баща на бедните и сираците, и по рождение възпяваше всички добродетели на истински пастир и с всичко това спечели любовта и симпатиите на всички анхиалци. В навечерието на заминаването си раздаде много пари на бедните в града и подари на библиотеката на дружеството на приятелите на напредъка в града ни над 150 много ценни книги.

При пристигането му в Константинопол ми телеграфира миналия вторник, че за негов наследник е назначен Григориос Парамитийски.

От сигурен източник сме информирани, че Директорът на правосъдието има намерението да бъде преместен от окръжния съд на Пиргос съдията Сократис Г. Йоаннидис в окръжния съд на Филиппуполис и за да го кажем по-добре, г-н директорът на правосъдието възнамерява, както се изрази, да изпълнени заповедта на предишния Управител за прехвърлянето му, която беше издадена миналата година и която по-късно беше оттеглена.

Понеже, многоуважаеми господине, горепосоченият съдия е от най-известните тук със способностите и безпристрастието си служители на нашата област и е единствен грък в окръжния съд, тъй като заповедта за неговото преместване на предишния Генерален управител беше оттеглена от него самия след донесения на гръцките общини в Анхиало, Пиргос и Созопол и понеже знаем, че единственият, който отново иска преместването му е господин Д. Бракалов, депутат от Пиргос, който не спира да го гони като грък и понеже не споделя възгледите му.

Поради това Ви молим да се направите труда да препоръчате на господин Директора на правосъдието, както и на Негово превъзходителство Генералния управител, ако е възможно, че изобщо нашите избиратели, както и всички гърци от област Пиргос желаят горепосоченият съдия да запази поста, който има. Разпространи се също слух относно преместването на председателя на окръжния съд в Пиргос господин А. Каназирикис, който ако е истина, всички жители на област Пиргос независимо от пол и религия, ще се натъжат много, защото много се съмняват, че ще се намери друг по-способен или поне равностоен, който да го замести, поради това Ви молим да не пропуснете да кажете каквото е необходимо на Директора на правосъдието.

В този случай имайте предвид, че злобата към този уважаван и независим служител произлиза само от депутата от Пиргос господин Д. Бракалов, който иска да е всесилен в областта и воюва с всички честни административни и съдебни служители, които не действат по негов сигнал и не споделят възгледите му.

И така, моля Ви да приемете уверението ми в изключителното ми към Вас уважение, с което оставам.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 7 от 30.01.1885 г.

В Анхиало, 30 януари 1885 г.
До Филипуполис

Многоуважаеми господине!

Както Ви писах в предишното си писмо, депутатът от Пиргос господин Д. Бракалов не само не спира нападенията срещу почтените и независими служители, но и както сме информирани, започва да разширява интригантската си дейност и в нашата околия, защото се старае чрез клевети пред компетентните власти да измести нашия околийски доктор господин Стамматиос Анастасопулос, включвайки и него в кръга на клеветите срещу областния управител, уж като приятел.

Господин Стамматиос Анастасопулос от преди приблизително петнадесет години живее в града ни като доктор и от преди пет години работи като околийски доктор, изключително ни е полезен и като гражданин, и като учен, и като служител и уволняването му ще предизвика тук дълбоки чувства, защото освен загубата на един добър и от всяка гледна точка полезен служител грък възможно е заместникът му да е българин и тогава към останалото се прибавя в околията ни друг гонител на националните ни интереси.

Поради това препоръчвам на специалната Ви грижа господин Стамматиос Анастасопулос и като вземете предвид горното, моля да го подкрепите пред компетентните власти.

Моля Ви за извинение, че често ставам дразнещ и Ви натоварвам, оставам винаги с почит и винаги на услугите Ви.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 8 от 21.02.1885 г.

В Анхиало, 21 февруари 1885 г.
До Филипуполис

Уважаеми господине!

С настоящото Ви уведомявам, че нашият окръг е в неестествено положение, защото многото интриги под ръководството на Бракалов подтикват вълнения с единствена цел да постигнат свалянето на окръжния управител, вероятно и поради тази причина до днес нямаше заседания на Окръжния съвет, защото много подстрекани приятели на Бракалов не идват и няма кворум, което е тъжно за нашия окръг и падането на окръжния управител ще нанесе голяма вреда на тукашния елинизъм, защото който и да е заместникът му, ще е по-ревностен българин и следователно враг на гърците, за това ако е възможно погрижете се за запазването му.

В предишното ми писмо Ви писах за нашия околийски доктор, господин Анастасопулос, който получи наскоро разпореждане от санитарната служба да

изпрати договор, който трябва да сключи с правителството и който ще се одобри от постоянната комисия, щом се внесе в нея и потвърди. Докторът изпрати с днешната поща договора си, в който едно от условията е да служи три години, моля, погрижете се доколкото е възможно да подкрепите това условие на доктора.

Приемете искрените ми уверения в изключителното ми уважение.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 9 от 17.04.1885 г.

В Анхиало, 17 април 1885 г.

До Филипуполис

Уважаеми господине!

В много свои предходни писма Ви писах, че сме заплашени да попаднем във властта на всесилния депутат от Пиргос, Баркалов и вече с прискърбие Ви съобщавам, че този човек, както винаги безсъвестно се нахвърля срещу елинизма и преди всичко срещу анхиалците. Той започна съществено да въздейства на нашите дела чрез всесилната си установена в Пиргос група, след заминаването на бившия окръжен управител господин Цанков, към която за съжаление се прибавиха и гърците от Месемврия, членовете на Главния съвет - Анагностис Ласкаридис и Георгиос Хурмузиадис, от които първият бе на назначен от Генералният управител, а вторият бе избран с гласовете от Анхиало. Тези хора бяха измамани от лукавия Баркалов чрез всякакви лъжливи обещания и заплахи, като Георгиос Хурмузиадис поддържа и страхливо дезертира към групата му, като през цялото време в Главния съвет ги използва като слепи и послушни оръдия на коварните цели насочени срещу гръцките интереси и който не би имал мнозинството на Съвета на своя страна, ако тези двамата безчестници не бяха минали на негова страна.

Дирекцията на народното просвещение отпусна на гръцките училища в града ни само 25 лири от правителствената субсидия за поддръжка на училищата за текущата 1884/1885 учебна година. Не знаем как се случи това, но е огромна и явна несправедливост станалата по този начин подялба на правителствената субсидия за издръжката на училищата. Защото за едва 20 ученика в българското училище в града ни са им дадени 125 лири за разходи на училището, докато за всички разходи на наброяващите 800 ученика в нашите училища и при 900 лири разходи, им е дадена сумата от едва 25 лири.

Препоръчвам Ви новия ни митрополит като един рядък йерарх и Ви благодаря, че вложихте усилия за успеха за назначаването му. Той е горещ патриот и обладан от национални чувства, работи неуморно и с изключително усърдие за благополучието и напредъка на обществените интереси, но за съжаление понеже епархия Анхиало е много малка едвам ще може да взима по 150 лири на година, сума недостатъчна за един свещеник да живее достойно и да изпълнява без грижи дълга си. За това добре би било да препоръчате на Генералния консул на Гърция във Филипуполис да се погрижи гръцкото правителство да му отпусне парично възнаграждение.

Не зная дали сте имали до сега идея да удостоите нашия град и околия с честта на някое свое пътуване, но това Ви го препоръчвам като съпътстваща

мярка срещу националния упадък на месемврийците, защото предполагам, че появата Ви в Месемврия ще доведе до благоприятни резултати.

Често ставам досаден с препоръките си към Вас за различни лица и поради това предварително моля за извинението Ви, защото отново искам да Ви обезпокоя. Става дума за тъста ми Стефанос Георгиос, за когото моля да направите всичко възможно пред Дирекцията на финансите, така че (според издадените нови административни разпоредби за събиране на преките данъци в градските общини) да бъде назначен да събира правителствените данъци на кметство Анхиало. Зная, че много Ви притеснявам, но става дума за човек, който мизерства, а е баща на многочленно семейство и има три дъщери за женене, поради това Ви моля да се погрижите, колкото можете и да вземете предвид, че извършвате едно голямо благородно дело. Господин Й. Влахидис е запознат с този въпрос, защото синът на тъста ми му е писал.

И така, приемерте искрените ми уверения в изключителното ми уважение.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 10 от 16.03.1886 г.

Многоуважаеми господине!

Получих писмото Ви от бти този месец и бързам с настоящото да Ви съобщя мнението си относно случващото се при нас. Тук и в околните общини като цяло се счита, че съществува необходимост от засилена дейност по езиковия въпрос и това трябва да стане бързо, защото ни се отнема придобитото право. Политиката никакво решение, нито сега, нито в бъдеще не обещава, защото управляващите няма да променят мнението се относно нашите привилегии, следователно съществуват основателни причини бързо да направим обща постъпка пред почитаемия владетел и поради това моля, ако одобрявате тази ни идея да ни пишете веднага, защото положението ни по езиковия въпрос се оказва днес неприятно и поради това трябва колкото може по-бързо да сме в течение на това, което се случва.

Очаквам бързия Ви отговор, оставайки с изключително към Вас уважение.

В Анхиало, 16 март 1886 г.

Полид. Й. Карипис

Писмо № 11 от 06.04.1886 г.

Многоуважаеми господине!

Получих писмото Ви от 27ми миналия месец, прочетох също и изпратения от почитаемия Ви митрополит и препратен до нас мемоар до Княза относно езика.

Този мемоар е добър сам по себе си, но мислим, че трябва да се подпише също и от законните пълномощници на гръцкото население в окръга. Такива според нас се считат многоуважаемите депутати от Стенимаха, Кавакли и Анхиало. Но и така да е, което е станало е добре.

В писмото на вашия митрополит се изразява неясно подозрение срещу тукашното гръцко население, че то се стреми към децентрализация. Не зная наистина, как е възможно тази идея да стигне до Филипуполис, щом като винаги на онези се възлага защитата на обществените и националните ни интереси, щом хранихме и храним към тях пълно доверие и щом нищо до днес не решихме и не направихме без да поискаме съвета им. Бъдете сигурни, че ние тук и всички гръцки общности наоколо винаги с благодарност споменаваме всички във Филипуполис и че никой не мисли да направи специално действие ако това не се одобри общо и не се възложи изпълнението му от хората във Филипуполис.

Относно споменатото в писмото на Митрополита, а също и във Вашия мемоар, който предадохте в комисията за Органическият устав, ние тук Ви отново Ви избрахме за наш пълномощник, мислим, че това ще направят и гръцките общности наоколо, на които писах по този въпрос и очаквам отговор. Но мисля, че добре би било ако едновременно мемоарът се даде и на представителите на Великите сили, защото, както показват фактите, българите ще се опитат да унищожат националните ни привилегии, а турците няма да обърнат голямо внимание на оплакванията ни.

Мемоарът на Митрополита до Княза не знам дали ще доведе до резултат, какъвто всички очакваме от него. Гръцкият съдя в Пиргос Сократис Йоаннидис е уволнен, тукашният съдя грък Василиос Бийтзидис е уволнен, всички околни гръцки и турски кметства са подложени на натиск да признаят за официален само българския език и да кореспондират на него. Преди три дни околийският ни началник, който продължаваше да пише на гръцки до кметството ни, започна да пише на български. Аз върнах всички изпратени ми на български документи с доклад, с който изисквах да ми пише на гръцки или да ми съобщи ако премахването на нашия език като официален е станало с правителствена или княжеска заповед. В отговор на доклада си получих вчера заповед, копие от която Ви препращам, за да разберете злонамерения дух на тукашните власти и тежестта на позицията ни.

Назначеният съдя е жалък интригант, който за четирите години, които живее тук е спечелил омразата на всички граждани с поведението си. Но какво се прави?

Парламентарните избори, както съм информиран, са на единадесети идващия май. Бюлетините трябва да се напишат според закона на български. Какво ще правим не зная, единствената ни мисъл е, ако това стане, да се въздържим на изборите. Това дали би било полезно? Пишете и Вие мнението си.

Правителството изглежда, че се ръководи за нещата тук от двама интриганти, които имат високата чест да бъдат членове на тукашния Комитет. Единият е учителят наричан Евтимиос Киркидаков¹⁷, който е председател и желае, ако е възможно един ден да удави всички анхиалци и да разруши града. Представете си впрочем положението ни и преценете дали нямаме право да искаме бързо действие, с което да излезем от бездействието или да се покорим на съдбата си.

Очаквам бърз отговор с Вашите размишления по горните въпроси.

Оставам с почит и на услугите Ви.

В Анхиало, 6 април 1886 г.

Полид. Й. Карипис

¹⁷ Вероятно става дума за Евтимий Каркадаков - възрожденец, учител в Анхиало от 1878 до 1885 г.

Писмо № 12 от 18.02.1887 г.

Многоуважаеми господин А. М. Гюмюшгердан,

Получих писмото Ви от 21ви миналия месец и съдържанието му веднага съобщих на Митрополита и първенците на нашата община, които одобриха Вашите постъпки за запазването на привилегиите и грижата за осигуряване на общинските имоти, което е за нас въпросът на деня. Но относно въпроса за осигуряване на общинските имоти няма ли да се изложим на опасност, ако поискаме решаването му по дипломатически път? Ето какви страхове са ме обзели, заради които искам да науча, дали не е за предпочитане друг път, този на безшумната продажба или ипотекването, или нещо подобно. Защото чрез дипломацията подозирам, че може да повдигнем и поставим на дневен реди един въпрос, който не е бил засяган до сега.

Имотното състояние на нашата община възлиза на стойност приблизително пет хиляди лири, без в това да се включват училищата и църквите, имотите, състоящи се от предприятия и от земи, първите от които се намират вътре в града, а вторите извън, но са в областта, принадлежаща на кметство Анхиало.

Почти всички имоти владеем с документи за собственост, някои от които са на името на тогавашните надзорници, а други на имената на отделни хора, без да се споменава в тях думата надзорник или управляващ. Но при всичко това не знам доколко ще имаме възможност да пристъпим безшумно към продажбата на тези имоти, защото всички знаят, че те принадлежат на училищата или църквата.

Освен споменатите имоти на нашата община също принадлежи и намиращият се извън града и отстоящ на 15 минути от него манастир на свети Георги, който е същинска ябълка на раздора.

Не Ви изпратих подробен списък с имотите, защото за сега считах това за излишно преди второто споразумение за начина на осигуряване на общинските имоти.

Промяната на печата на нашето кметство напълно пропадна и преди три дни ни се наложи употребата на български печат, а относно езика от вече осем месеца насилствено наложеният български е в употреба.

Относно училищата Ви информирам, че нашата община издържа детска градина и училище за момчета, към което сме добавили и два класа с по-горни занятия, така училището за момчета се състои от осем класа. В тези училища се учат около седемстотин ученика, за издръжката, на които общината дава около осемстотин лири.

Това е за сега, докато отговорите, какво мислите за моите размисли относно осигуряването на имотите и по кой начин, без заплахата ще успеем благополучно да изпълним този деликатен и жизненоважен за гръцката община въпрос.

Приемете уверението ми в изключителното ми към Вас уважение, с което оставам.

В Анхиало, 18 февруари 1887 г.

Полид. Й. Карипис